

Auditointiraportti

Auditointikohde	Vantaan kaupunki, elintarvikevalvonta
Auditointikohteen vastuuhenkilö ja yhteystiedot	Kaupungineläinlääkäri Kirsi Hiltunen
Auditoinnin ajankohta	8.10.2013
Auditoija	ELT Outi Lepistö
Osallistujat	Kirsi Hiltunen Outi Lepistö Marjoriikka Keränen
Auditoinnin tavoitteet/laajuus	Elintarvikevalvonta, organisaation horisontaalinen auditointi
Auditoinnissa käytettävät auditointiperusteet/sovellettavat vaatimukset/dokumentit	• valvonta-asetus 882/2004:n horisontaaliset vaatimukset, • ISO 9001-standardi soveltuvin osin • kansallinen ohjaus ja lainsäädäntö
Raportin jakelu	Auditointikohde, EnviroVet

Tiivistelmä arviointikohteen kokonaistilanteesta

Kyseessä on muutama vuosi sitten organisaatiomuutoksen aloittanut suurehko valvontayksikkö. Yksikön toiminta on voimakkaassa kehitysvaiheessa. Nyt jo on toteutettu merkittäviä muutoksia erityisesti johtamisen ja töiden organisoinnin osalta. Tämä näkyy erityisesti hyvänä työskentelyilmapiirinä.

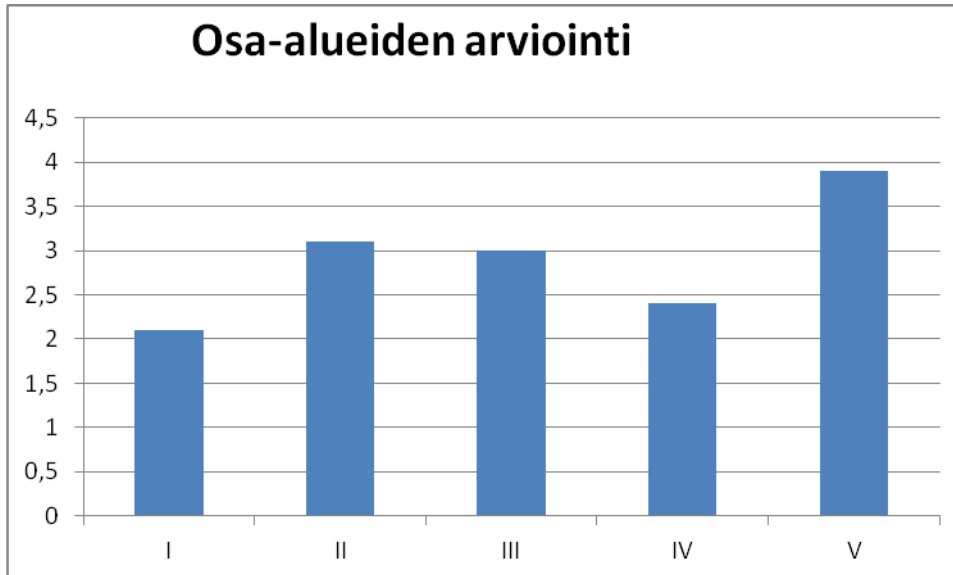
Käytännön valvonta on järjestetty paikalliset olosuhteet huomioiden järkevästi ja mitoitettu kohtuullisesti. Pakkokeinojen käyttö on aloitettu ja sitä pyritään lisäämään tarvetta vastaavaksi.

Yksikkö toimii valtakunnallisesti keskimääräisillä henkilöresursseilla (n 110 valvontakohdetta/htv, valtakunnallinen keskiarvo 110-150 kohdetta/htv). Valvonnan kustannukset suhteessa henkilöstön määrään jäävät hieman alle keskitason (Vantaa 66 500 €/hlö, valtakunnallinen keskitaso 70-75 000 €/hlö) kun taas maksutuottojen kertyminen on hieman keskimääräistä alhaisempaa (7% kustannuksista, valtakunnallinen keskiarvo 15-18%)

Tarkastustiheydet poikkeavat merkittävästi Eviran suosituksista. Valvontaa pystytään kuitenkin toteuttamaan riittävästi vakavien terveyshaittojen ehkäisemiseksi ja poistamiseksi. Ruokamyrkytyspidemioiden määrä on valtakunnalliseen keskitasoon verrattuna vähäinen.

Toimintaa tulisi kehittää erityisesti valvonnan vaikuttavuuden osalta (riskiperusteisuus, toimenpiteiden seuranta, omat tavoitteet ja niiden seuranta sekä pakkokeinojen käyttö).

Indikaattoriarvioinnin (n=50) perusteella osa-alueiden arvosanat jakaantuivat seuraavasti

1. Virallisen valvonnan vaatimuksenmukaisuus
2. Virallisen valvonnan vaikuttavuus (tavoitteiden järkevyyt/asianmukaisuus ja niiden saavuttaminen)
3. Virallisen valvonnan tehokkuus (voimavarat/tulokset)
4. Pakkokeinojen käyttö
5. Henkilövoimavarat (johtaminen, pätevyys, ohjeiden noudattaminen)

Arviointiasteikko

- 0 = ei lainkaan = lainsäädännön vastaisuus eli POIKKEAMA
- 1 = heikko
- 2 = välttävä
- **3 = riittävä (valtakunnallisten keskiarvojen perusteella)**
- 4 = hyvä
- 5 = erinomainen

Positiiviset havainnot ja kunnossa olevat keskeiset seikat

Johdon rooli on aktiivinen, kehittävä ja osallistuva. Toiminta on huolellisesti organisoitua ja erikoistuminen on viety melko pitkälle työnjaon ja tiimityöskentelyn muodossa. Palaveri- ja muistiokäytännöt ovat selkeät ja toimivat.

Elintarvikevalvonnasta vastaavilta edellytetään korkeakoulutasoista, elintarvikealalle suuntautuvaa pohjakoulutusta. Osaamisen ylläpitämisestä huolehditaan koulutussuunnitelman avulla.

Elintarvikevalvonnan suunnitelma on selkeä. Suunnitelman toteutumisaste (70-80%) ja suunnitelmallisen valvonnan osuus koko valvonnasta (82%) ovat hyvää keskitasoa (valtakunnalliset keskiarvot 75-85% ja 70-80%).

Yhtenäiset toimintatavat sovitaan tiimipalavereissa. Valvontasuunnitelmaa ja sovittuja toimintatapoja

sekä tiettyihin tarkoituksiin laadittuja yhtenäisiä valvontalomakkeita käyttämällä valvonta pyritään saamaan mahdollisimman yhdenmukaiseksi. Sisäisenä tavoitteena on elintarvikehuoneistoilmoitusten ajanmukainen käsittely sekä ensitarkastuksen tekeminen riskiluokituksen mukaisessa ajassa. Henkilökohtainen tarkastustavoite on hyvää keskitasoa (130 tark/hlö/v, valtakunnallinen keskitaso 100-130) mutta tavoitteen toteutumisaste jää melko alhaiseksi (70-80%)
Yksikön kotisivut ovat selkeät ja informatiiviset. Toimijoiden käytössä on lukuisia ohjeita, jotka ovat selkeitä, ytimekkäitä ja käytännöllisiä. Valvontaprojekteista ja niiden tuloksista on tiedotettu kotisivuilla myös kuntalaisia palvelevalla tavalla.
Yksikön toiminnasta tiedotetaan jakelemalla kaikki palaverimuistiot myös esimiestasolle.
Terveysvaaratilanteiden varalta on laadittu riittävät ohjeet, joita päivitetään tarvittaessa. Vaikka varsinainen laatujärjestelmä ei kaikilta osin ole riittävä, yksikössä on runsaasti käytäntöjä, jotka takaavat laadukkaan toiminnan ja vastaavat laadunhallinnan periaatteita.
Hyvät käytännöt
Erityisen hyviksi käytännöiksi yksikössä todettiin ns tiimisopimus sekä Oiva-ohjeiden kerääminen kootusti. Tiimisopimukseen on kirjattu ylös keskeiset toimintatavat ja käytännöt, vastuut ja velvollisuudet, työnjako sekä palaverikäytännöt. Jokainen tiimiläinen on allekirjoittanut sopimuksen ja sitoutunut noudattamaan sitä. Elintarviketiimi käy jatkuvasti läpi Oiva-tarkastusten tulkintoja. Yksikölle laaditut omat tulkintaohjeet kerätään taulukkoon, jota päivitetään jatkuvasti. Taulukkoon kirjataan lyhyesti soveltamisohje, päivämäärä ja kuittaus. Käytännöllä varmistetaan, että lainsäädännön ja keskusviraston ohjauksen avoimeksi jättämät tilanteet valvonnassa tulkitaan yhdenmukaisella tavalla. Näin ollen toimijat eivät joudu eriarvoiseen asemaan valvonnan vaatimusten ja julkisten tulosten suhteen.
Kehittämiskohteet, huomiot ja havainnot
Tavoitteiden toteutumista (mm ilmoitusten käsittelyajat ja ensitarkastusajat) ei seurata säännöllisesti eikä tavoitteiden alittamiselle ole määritelty korjaavaa toimenpidettä.
Valvontakohteissa todettujen puutteiden toteutumisen seuranta (uusintatarkastukset) ei toteuteta kootusti, vaan seuranta on jokaisen tarkastajan omalla vastuulla. Tarkastuspöytäkirjoihin ei aina kirjata määräaikoja, vaikka tarkastuksella on havaittu korjausta vaativia epäkohtia.
Laatujärjestelmä ei ole ajan tasalla eikä sitä sovelleta käytännön toimintaan kaikilta osin (lomakkeet ja ohjeet ovat osittain aktiivisessa käytössä). Laatukäsikirja sisältää paljon yksikön toimintaan kuulumatonta tekstiä.

Mikrobikriteeriasetuksen mukaista näytteenottoa ei edellytetä kaikilta valvontakohteilta, ainoastaan laitoksilta.
Riskinarviointi ei kaikilta osin vastaa tarkoitustaan. Kohdekohtaista riskinarviointia ei ole tehty, vaikka valvontasuunnitelmassa tämä mainitaan.
Asiakas- tai sidosryhmätyytyväisyyskyselyjä ei toteuteta eikä asiakastytyväisyyttä seurata järjestelmällisesti millään muullakaan tavalla.
Yksikössä ei ole ilmoitettu lainsäädännön rikkomuksia esitutkintaviranomaiselle (poliisi). Pakkokeinoja ei ole aina ryhdytty käyttämään riittävän varhaisessa vaiheessa.
Tarkastuspöytäkirjojen arkistointi ainoastaan omaan kohderekisteriin ei vastaa sähköisen arkistoinnin vaatimuksia.
Käytännön valvontaan käytetty työaika on alhainen (15-20%) suhteessa valtakunnalliseen keskiarvoon (n 60%)
Poikkeamat, niiden perusta ja luokittelu
1. Tarkastustiheys ei perustu riskinarviointiin vaan pääosin olemassa oleviin resursseihin. Valvontasuunnitelman tarkastustiheys on noin 40 % keskusviraston asettamasta tavoitteesta (EVO). Tarkastusmäärä poikkeaa näin ollen merkittävästi keskusviranomaisen suosituksesta. Tarkastussuunnitelma ei perustu kohdekohtaiseen riskinarviointiin. Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 882/2004 mukaisesti virallisten valvontatoimien olisi oltava säännöllisiä ja niiden tiheys olisi suhteutettava riskiin. Valvontayksikön toiminta ja tulokset huomioiden poikkeaman ei katsota vaarantavan elintarviketurvallisuutta. 2. Valvontakohteiden näytteenottovaatimukset eivät noudata komission asetusta (EY) N:o 2073/2005 elintarvikkeiden mikrobiologisista vaatimuksista Poikkeamat luokitellaan vähäisiksi poikkeamiksi (minor-poikkeama), joiden ISO 9001 –standardin mukainen korjaussuunnitelman aikaraja on 6 kk.
Auditoijan suositukset
- Tarkastuspöytäkirjoja ja käytäntöä tulisi yhtenäistää siten, että asiakas saisi tarkastuskertomuksen, jossa selkeästi ilmaistaan korjattavat asiat ja määritetään korjauksille aikataulu sekä aikataulun rikkomista seuraavat toimenpiteet - Pakkokeinojen käyttöä ja seuranta tulisi kehittää. Kynnystä pakkokeinojen käyttöön olisi syytä madaltaa ja ryhtyä pakkokeinojen käyttöön aina, jos annettuja kehotuksia ei noudateta. Kuulemismenettelyä tulisi tarkentaa paremmin hallintolain mukaiseksi riittävän oikeusturvan takaamiseksi.

- Laatu järjestelmää tulisi selkeyttää siten, että järjestelmä vastaa yksikön toimintaa ja on ajan tasalla. Erityistä huomiota tulisi kiinnittää tavoitteiden seurantaan ja korjaavien toimenpiteiden määrittelyyn.
- Riskinarviointia tulisi kehittää niin, että toimijoille määräytyvät tarkastustiheydet ja sitä kautta maksujen määräytymisperusteet ovat selkeät ja avoimesti saatavilla ja toimijoilla on mahdollisuus omalla toiminnallaan vaikuttaa näihin. Suositellaan valvontasuunnitelman valmisteluvaiheen kuuluttamiskäytäntöä.
- Asiakaskeskeisyyttä olisi hyvä lisätä toteuttamalla asiakastyytyväisyyskyselyjä sekä ottamalla käyttöön esim säännölliset sidosryhmäpalaverit
- Maksutaksaa ja sen soveltamista tulisi tarkistaa huomioiden yksikön keskimääräistä alhaisempi maksutuottojen kertyminen

Pvm / pääauditoijan hyväksyntä (sähköinen tai allekirjoitus)

21.10.2013 Outi Lepistö

Auditointikohteen vastuuhenkilön merkinnät